

2. füzet

PÉLDAKÉPEK
◆
MAGYAR MÉRNÖKÖK

Megjelent 2003-ban, a 44. Hídmérnöki Konferencia alkalmából Szegeden

Szikszay Gerő (1876-1954)
a kevésbé ismert hídtervező

Felelős kiadó:

Basa Zoltán

A Csongrád Megyei Állami Közútkezelő Kht. igazgatója

Írta:

Dr. Tóth Ernő

Szerkesztette:

Hajós Bence

ISBN 963 210 687 3

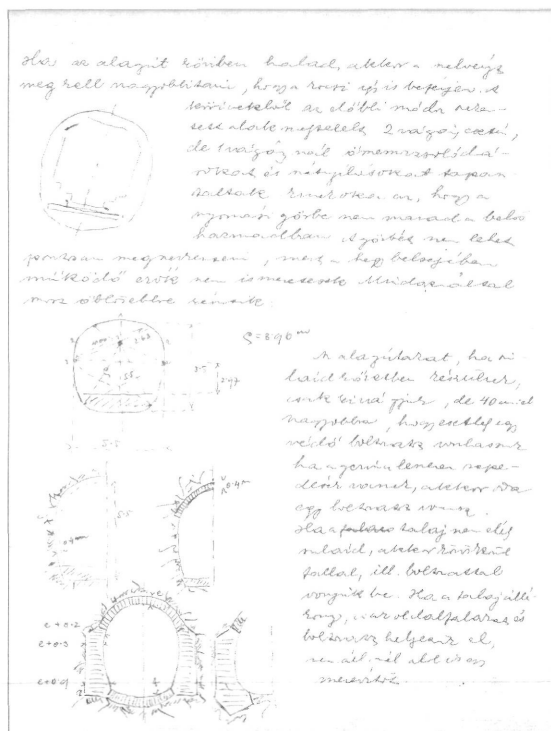
Megjelent 2003-ban, a 44. Hídmérnöki Konferencia alkalmából, Szegeden.

Kezdetek, a család

1876-ban Kunszentmiklóson született ősi református családban, felmenői 1675-től lelkészek voltak. Erről egy 1752-ben megjelent Catechismusban megmaradt családi bejegyzések sora tanúskodik.

A fiatal Gerő a műszaki pálya felé vonzódott, középiskolai tanulmányai végeztével a királyi József Műegyetem hallgatója lett.

Egyetemi jegyzetei rendezett, olvasható írással az akkori oktatás színvonaláról, a szakmáját szerető Szikszay Gerő szorgalmáról tanúskodnak.

Díszes oklevelének megszerzése után 1898 szeptemberében tanár-segédnek választották a szilárdságtani tanszék-re, ahol az 1900 júliusában kelt hivatalos bizonyítvány szerint „jeles képzettséggel s lankadatlan ügyszeretetével a műegyetemnek teljes elismerésre méltó szolgálatot tett”.

Szikszay Gerő egyetemi jegyzetének egy lapja

Tanársegéd, MÁV mérnök, minisztériumba berendelt statikus

A határozott időre kinevezett tanársegéd, az akkori szokásnak megfelelően a gyakorlatban: a Magyar Királyi Államvasutaknál helyezkedett el.

Fennmaradt iratai közül az 1902 decemberében kelt értesítés arról szól, hogy az Igazgatóság elnöke az V. rangfokozat 3-ik osztálya szerinti segédmérnökké nevezte ki. Nemcsak unalmas hivatali munkája volt a fiatal mérnöknek, fiától tudom, hogy édesapja 1902-ben az Ung völgyében egy vasúti fahíd törésig folytatott próbaterhelésében vett részt. Ez olyan élmény volt, hogy fia ma is részleteket tud erről. A próbaterhelést a híd átépítése előtt tapasztalatszerzési célból végezték, az új hidat Szikszay Gerő tervezte. Biztosan figyelemre méltóan látta el feladatát, hisz 1906. májusában a kereskedelemügyi m. kir. miniszter a minisztérium III. szakosztály 4. ügyosztályába rendelte be. Említésre méltó, hogy a nála négy évvel idősebb Kossalka János is ugyanitt, berendeltként végezte munkáját. Harminc éves volt ekkor.

A fennmaradt iratok a ranglétrán való haladásáról szóltak: 1909-ben az államvasúti mérnök úr királyi főmérnöki címet kapott, nyilván nem érdemtelenül.

A minisztérium azon ügyosztálya, ahol tevékenykedett, az építési tervek ellenőrzését, jóváhagyását, a hidépítések felügyeletét látta el.

Kereskedelemügyi
m. k.
MINISTER

291/1 sz.
eln.

Nagyságos

Szikszay Gerő,

műszaki tanácsosi ezernyel és jelleggel felruházott
kís. főmérnök úrnak.

Budapest
Min. tanács.

Kinevezem Nagyságodat kís. mű-
szaki tanácsossá, a 70. feletti osztályba, és 1000 Ft.
arany. Negyvenöt korona felettel, és 800 Ft. arany. Nyolc-
száz korona feletti tisztelettel és szociális juttatással, és a
szabályszerű lakpénzzel.

Magasabb illetményeinek folyósítása
instit. egyidejűleg intézkedtem.

Budapest, 1914. március hó 30-án.

Horvath

Műszaki tanácsosi főmérnök
kinevezés, 1914

folyó évi október hó 10-én a hadszíntéren kelet legfelsőbb elhatározásával előterjesztésemre Nagyságodnak a műszaki főtanácsosi címet legkegyelmesebben díjmentesen adományozni méltóztatott.

Miről Nagyságodat örömdetes tudomásul ezennel értesítem.

Budapest, 1917 évi október hó 26-án.

80.742/elc.

szám.

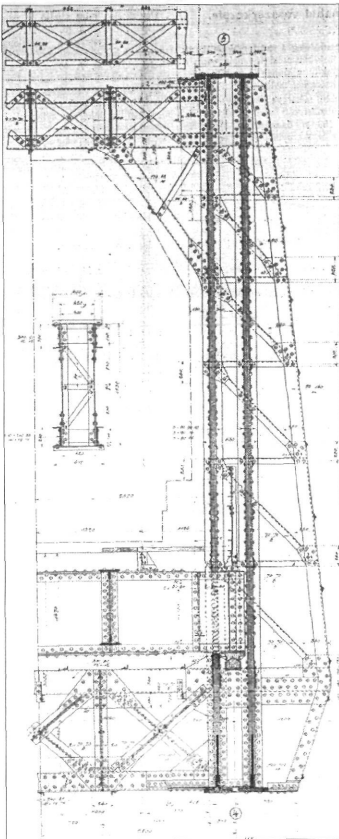
Nagyságos

Szikszay Gerő urnak
műszaki tanácsos

B u d a p e s t.

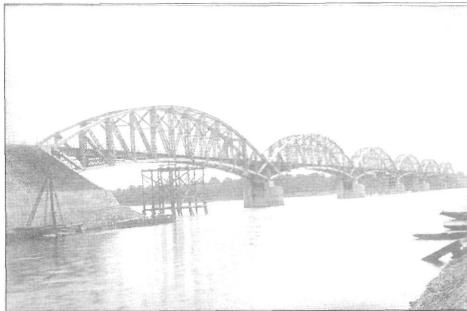
Duna-hidak tervezésében való részvétel

Szikszay Gerő minisztériumba való berendelése idején kezdődött egy nagy Duna-híd építési program: Baja, Komárom, Gombos. A bajai 450 m hosszú híd tervezéséről rendkívül részletes, érdekes írásban számolt be a Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönyében (1909. március). A Feketeházy János alapgondolata szerinti sarlóalakú rácsos szerkezetek tervezésében több finomítást végzett a cikk írója, örök kár, hogy más munkáról nem írt a nagyközönség számára. Figyelemre méltó, hogy írásában próbatelhelési eredményekre hivatkozik és pontosan számszerűsítette, hogy az általa javasolt módosításoknak mekkora volt a költségkihatása.

A komáromi (1910), majd a gombosi híd is lényegében azonos kialakítással épült meg. Érdekesség, hogy a szakirodalomban nem szereplő gombosi hatnyílású Duna-híd építéséről kiadott nyomtatott ismertető füzetet is Szikszay Gerő mérnök fia bocsátotta rendelkezésre, édesapja ceruzás bejegyzésével.

Hatalmas feladat és tapasztalatszerzési lehetőség volt négy év alatt három Duna-híd építésében részt venni. Mai technikai adottságok mellett is rendkívüli teljesítmény lenne megismételni az akkori Duna-hídepítési programot két-két év átfutási idővel.

A gombosi Duna-híd keresztmetszete és látképe az átadás előtt, 1911

Minisztériumi munka, hídtervezések

1914-ben Ő császári és apostoli királyi Felsége műszaki tanácsosi 1917-ben pedig a hadszíntéren aláírt kinevezésben műszaki főtanácsosi címet adományozott, majd 1922-ben a miniszter miniszteri osztálytanácsossá léptette elő.

A háborús évekről feljegyzései nem maradtak, fia azonban visszaemlékszik arra, hogy édesapja kivitte a gubacsi híd próbaterhelésére (1924) és a lakihegyi torony építését is megnézhette (1932-33), amikor azt építették. Édesapja statikus szakértője volt ennek a toronynak, mely évekig Európa legmagasabb építménye volt.

Levéltári anyagok bizonyítják, hogy minisztériumi munkakörében sem szakadt el a hídtervezéstől. 1925-ben ő tervezte a makói híres Maros-híd átépítését. Érdekes volt a feladat, s kihívás volt, hogy az ő megbízása előtt az Arad-csanádi vasúttársaság Kossalka Jánossal tervezette meg az állandó vasúti hidat, aki új alépítményen háromnyílású változó magasságú, Gerber-csuklós hidat tervezett.

Szicszay Gerő nem másolta le a neves egyetemi tanár tervét, hanem meghagyva az 1878-ban épült híd alépítményeit, azokra állandó magasságú, nyitott, érdekes Gerber-csuklós szerkezetet tervezett. A makói Levéltárban felelhető iratok között különösen érdekes a próbaterhelés előkészítő leírása és számítása, melyben a terhelő járművek elhelyezését, a végzendő méréseket mind-mind gondosan megtervezte. Eddig a szakirodalomban nem ismert vasbeton híd terve is készült a makói ártéri hidak átépítésére. Jó példa ez arra is, hogy az acélhíd tervezésben jeleskedő jó mérnök nehézség nélkül készített vasbeton híd terveket is.

A szegedi Tisza-híd erősítésének szakértői munkáival is Szicszay Gerőt bízták meg 1926-ban, majd tervet és statikai számítást is készített az elvégzendő munkákra. Őt alternatívát javasolt, gondosan kimunkálva ezek megvalósításának költségeit. Ennek alapján hozták meg a döntést és adták vállalatba az erősítési munkákat.

Hídtervezői munkásságában mindig fontos volt a szerkezetek viselkedésének kutatása próbaterhelésekkel is. A tapasztalt alakváltozások alapján vonta le következtetéseit, s alkalmazta tervezői munkájában.

Nyugdíjban szakértőként, majd megbélyegezve

Szikszay Gerő 1935-ben vonult nyugalomba, miután minisztériumi osztályfőnöki címet adományozott részére a Kormányzó. A nyugdíjba vonulás nem jelentett számára semmittevést egy pillanatig sem, mert szakértői munkát vállalt (1944-ig) pályaudvarokkal és a közúti vasúttal kapcsolatos műszaki ügyekben, majd eladta budai lakását, s kiköltöztek Szentendrére. Szerencsére, mert talán ezért vagy inkább azért, mert Mihailich Győző egyetemi tanár kiállt mellette, megúszta a kitelepítést, ami magas beosztása, „Méltóságos” címe miatt „járt volna”. Külön kegyként félnyugdíjat kapott, ám nem sokáig élvezte. Sok szellemi, majd a Szentendrén végzett fizikai munkában megfáradva 1954-ben eltávozott az élők sorából.

Mérnökgeneráció a Szikszay családban

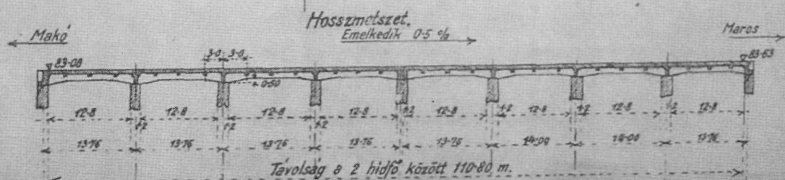
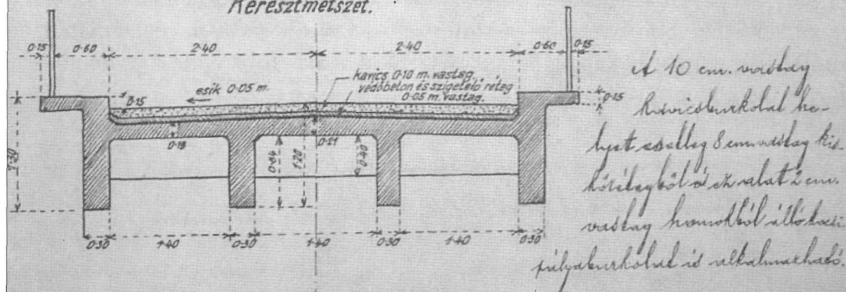
A családi háttér felvázolásakor már szó volt, hogy ősei két évszázadon át apáról fiúra hagyományozták hivatásukat. Szikszay Gerővel új korszak, a műszaki pálya öröklődése kezdődött, s tart már több, mint 100 éve. Az ifjabb Szikszay Gerő szintén a műszaki pályát választotta, s a feszített betonalj kísérletekbe már 1942-ben bekapcsolódott, melyben édesapja – a hídtervező – az 1920-as évek végén maradandót alkotott, szabadsálmát is kapott. Szikszay Gerő unokája, Júlia építész és dédunokája, Gergő is mérnök lett.

Szikszay család címere

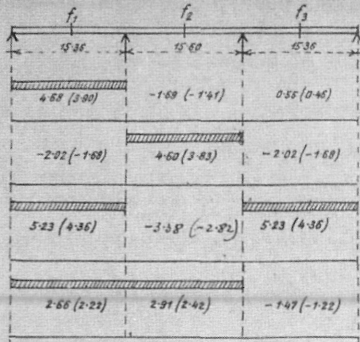
I. A makróshablon építésű rész
hidraablon összekötőnek méretezébe.

Dr. Szabó János orvos. n
Keresztmetszet.

den närmste hind 6 del, exponering 12.8 mm, es myktvattenl. ill. 4-4

mindkét esetben, a hűvelési hely (a szélső főtartóknál) mindkét irányból károsítás foglalkozik. -

A szerkezetek próbaterhelése, tekintettel a sok nyílás-
ra, a gyorcsbázisra és a próbaterhelési költségek
napesztánsa, legelőször is próbaterheléssel kész
rejtőrejelzésre nagy lehetőségekkel.

Próbaterhelés kész lehet az egyes nyílásokra és
az egyes tartókra, mindkét irányban a bázisok alkalmas-
sága, legelőször is próbaterheléssel megjelölő folyami-
sáronkénti egyenletes terhelés és ennek alapján kész
megállapításra a ponti terhelésnek alkalmasítása, és
két az egyes tartók bázisánál lehajlása, illetőleg
felhasználása. -

Budapest, 1926, szept. 18

Fülöp György

Befejező gondolatok

Szikszay Gerőről keveset tud a szakma, pedig példakép lehet a szorgalmas, szerény, kiváló statikus, sikeres műszaki vezető.

Jelen kis megemlékezés nem születhetett volna meg, ha a MÁVDOK-ban járva nem derül ki, hogy ott unokája a vezető, aki édesapját ajánlotta információ forrásnak, s akitől dokumentumokat s kiegészítő információkat kaptam. Köszönet illeti a Csongrád Megyei Levéltárat, különösen dr. Tóth Ferencet, aki a makói Maros-hidakra vonatkozó anyagokat gondosan összegyűjtötte és publikálta is, s Hajós Bencét, akitől a Kiskőrösi Szakgyűjteményben elkezdett életrajzi miniatűrök ebben a formában való folytatásának az ötlete eredt.

Ágoston István immár két kötetben megjelentette neves „inzsellérek” élettörténetét, ez a szerény megemlékezés is adalék lehet egy majdan elkészítendő **Mélyépítő mérnöki aranykönyvhöz**, mely neves elődeinkről emlékezik meg, folytatva a Magyar műszaki alkotók (Műszaki Könyvkiadó, 1964) című összeállításban elkezdett, s azóta értékes életrajzokkal bővült irodalmat (dr. Menyhárd István, dr. Mihailich Győző, dr. Széchy Károly).

Bízom benne, hogy vázlatos, még hiányos életrajzi megemlékezésem további kutatásra ösztönöz, s gazdagítja ismereteinket, erősíti önbecsülésünket.

A PÉLDAKÉPEK — MAGYAR MÉRNÖKÖK című rövid életrajzi sorozat célja a műszaki alkotók és műveiknek megismertetése minél szélesebb körben. A mérnöki tevékenység elismertetésének záloga, hogy ismerjük múltunk (és jelenünk) jeles alkotóit. Reméljük e sorozat szolgálhatja e nemes célkitűzést és a rövid összefoglaló anyagon túl további kutatásokhoz is kedvet adhat.

A sorozattal kapcsolatos észrevételeket, illetve megjelentetendő mérnökökre vonatkozó javaslatokat nagy szeretettel várjuk és fogadjuk.

*Közúti Szakgyűjtemény
cím: 6200 Kiskőrös, Dózsa György
út 38.*

ÉLETRAJZI KÖNYVEK

